

Päivi Kososen vastine Kaisa Kurikalle

Kaisa Kurikka arvosteli esseekokoelmani *Elämisen taidosta. Esseitä modernin kirjallisuuden tunnosta* (Tampere University Press, 2004) *Avain*-lehden viime numerossa (3-4/2005). Oli hienoa panna merkille arvostelun kriittis-sympaattinen ote, Kurikan tapa haastaa ajatteluaani ja esittää kysymyksiä minua teilaamatta.

Haluaisin tässä vastata lyhyesti kahdeksan Kaisa Kurikan asettamaan kysymyksen. Ensimmäinen kysymyksistä koskee me-muotoa. Kurikka sanoo: ”Vaikka ymmärrän me-muodon käytön retorisenä keinona, en silti tiedä, kenestä Kosonen puhuu. Tarkoittaako hän meitä (nais)ihmisiä – Kososen itsensä käyttämä termi – vai esipuheessa nimettyjä meitä humanisteja, joille inhimillisen elämän kulun luonne on käynyt vieraaksi (ks. s. 10)? Keitä ovat me, joihin on äskettäin uudelleen herännyt halu lukea kunnan tarinaa alkuineen, keskikohtineen ja loppuineen (ks. s. 92)?”

Me-muoto ei ole pelkkää retoriikkaa, vaan olen sen avulla etsimässä ihmisiä – kaltaisiani ihmisiä, sielunsukulaisia, omaa lukijayhteisöä, keskustelua tai paikkaa tai tilaa jossa voisin tuntea olevani kotona.

Sävyni on siis paatos: kirjoitan tutkijana ja naisihmisenä, joka etsii toisia, mutta kaltaisiaan tutkijoita ja (nais)ihmisiä. Vä-lillä tunnen jopa olevani jonkinlainen viimeinen humanisti ja kysyn, onko täällä muita vai puhunko itsekseni. – On, joku on vastannut minulle.

Esseemuoto mahdollistaa tällaisen tutkimisen, oman lukijakunnan tunnustelun ja kuulustelun. Me-muodolla pyrin puhuttelemaan lukijoita, katson kuka vastaa ja miten. Tähän asti saamani palautteen perusteella osa lukijoista suostuu me-muotoon ja kokee tullessaan puhel-luksi, osaa taas me-muoto ärsyttää. Hyvillä kysymyksillään ja avoimen dialogisella asenteellaan Kaisa Kurikka näyttäisi kuuluvan jonnekin näiden kahden ääripään välimaastoon.

Toinen Kurikan kysymys koskee tekijän paluuta. Hän toteaa: ”Lukija ja lukemisen nautinto ovat Kososen esseissä läsnä kaikkialla, mutta en lopulta pysty päättämään, onko Kosonen menossa koh-ti jotain uudenlaista tapaa käsittää tekijän suhde teokseen ja lukijaan sekä ylipäätään tulkintaan, vai onko hän palaamassa vanhaan. Vai onko niin, että juuri Kososen kirjoitusten esseemuoto sallii nostalgisen tarpeen herättää jo kertaalleen tapettu Te-kijä uudelleen henkiin?” (s. 135.)

Kysymys tekijästä on hankala ja varmaan elämäntehtäväni mittainen – ainakin sikäli kuin sitä kautta tullaan kysymykseen ”ihmisestä” ja ”inhimillisestä tekijästä”, ”inhimillisestä toiminnasta”: siis kirjallisuutta ja merkityksellistymistä ympäröivästä elämisestä, tuntemisesta,

öiran tutkijana
i toisia, mutta
is)ihmisiä. Vä-
nkinlainen vii-
n, onko täällä
ni. – On, joku

istaa tällaisen
unnan tunnus-
-muodolla py-
ta, katson kuka
ti saamani pa-
kijoista suostuu
eensa puhel-
ärsyttää. Hyvil-
nen dialogisella
näyttäisi kuu-
hden ääripään

mys koskee te-
: ”Lukija ja lu-
ososen esseissä
n lopulta pysty
n menossa koh-
käsittää tekijän
sekä ylipäärtään
palaamassa van-
juuri Kososen
allii nostalgisen
leen tapettu Te-
s. 135.)

hankala ja var-
mittainen – ai-
utta tullaan ky-
”inhimillisestä
toiminnasta”:
tyksellistymistä
tuntemisesta,

kirjoittamisesta, muistelemisesta, luke-
misesta, ajattelemisesta, kuvittelemisesta.
En ole pitkään aikaan tuntenut olevani
kotona vallitsevan kirjallisuudentutki-
muksen (olipa se sitten ukon- tai akanvir-
taa) nominalistis-hierarkkisissa teorioissa,
niiden käsitteissä ja lokeroissa, mutten ole
valitettavasti myöskään kyennyt muotoi-
lemaan uutta ja koherenttia teoriaa ym-
märryksen pohjalta. Ounastelen, että
nykyinen kirjallisuus- ja tekijäkäsitys tu-
levat radikaalisti muuttumaan eli tekijä
ja lukija palaavat, mutta tämän paluun
pääteoretisoijat eivät ehkä ole meitä kir-
jallisuudentutkijoita – tai ainakaan pel-
kästään. Wellekin ja Warrenin ”virhe-
päätelmät” on siitä huolimatta otettava
uudestaan agendalle – uudelta pohjalta
ja myös yhdessä toisten oppialojen kysy-
myksenasettelujen kanssa.

Päivi Kosonen

Inszenierung of Fremde in contemporary German immigrant literature

This article discusses the works of immigrant authors in the German-speaking countries. Their literature was first defined as *Ausländerliteratur* which is out-dated today since by now many authors have spent most of their life in Germany. Equally misleading is *Minoritätenliteratur* which puts the emphasis merely on the political situation of immigrant authors. More successful are *Migrationsliteratur* and *interkulturelle Literatur* which have gained popularity in the recent discussion. The academic discussion about immigrant literature has undergone a change from the 1980s until today. The first attempts involved relating immigrant literature to German literature in general, but this approach tended to ignore not only the cross-culturality but also the often innovative aesthetic qualities of these fictional works.

The theoretical background of this article is in Lothar Krappmann's sociological definition of identity as a space of interaction which allows the personal identity to come into being. Krappmann's view of identity is further elaborated by Ortrud Gutjahr's discussion about the importance of *Fremde* for the development of personal identity. The descriptions of familiarity and unfamiliarity in the works of immigrant